חקיקה דתית בצבת הממשלה הקואליציונית

מאת שאול שיף

בראשית השבוע שיגר שר הפנים, הרב אריה דרעי מכתב ליועץ המשפטי לממשלה, מר יוסף חריש, שעניינו עמדת השר לגבי „בג״צ 264/87 ו־6 עתירות נוספות, נגד שר הפנים ואחרים".

כותב שר הפנים בסעיף 2 במכתבו: „...אבקש אך להוסיף ולהביא לידיעת בית המשפט, כי השקפתי היא, שגיור הינו מושג הלכתי, וכי הוא צריך להיעשות על־ידי בית דין רבני אורתודוכסי.

בסעיף 3 כותב השר: „עם זאת הובהר לי כי קיימת מחלוקת משפטית לגבי היקף סמכויותיו של פקיד הרישום לפי חוק מירשם האוכלוסין והיקף תחולתו של חוק השבות והשלכותיו על מתן רישיונות ישיבה מסוג א/ו לפי תקנות הכניסה לישראל. עמדתך במחלוקת זו אשר פורטה בכתב התשובה הנ״ל (לבג״ץ) הובאה לידיעתי, ולפיכך ממתין אני להחלטת בית המשפט בעתירות שהגישו העותרות ז׳ ו־6 אשר בהן מתמצות כל הפלוגתאות בשאלה המשפטית העומדת להכרעה".

פסיקת בג״צ והקואליציה

מכתבו של שר הפנים מתייחס, כמובן, לעתירות הנמצאות עתה בדיון בבג״ץ שתכליתן השגת הכרה ביהדותם של מתגיירים בגיור רפורמי. המפד״ל וש״ס הן צד בבג״ץ הזה ופסיקת הבג״ץ, כך או כך עלולה לעורר זעזועים בקואליציה בתוך זמן קצר. הכרה בגיור״ם הרפורמים תחייב את ש״ס ששר הפנים הרב אריה דרעי נמנה על ראשיה, לזרז את קבלת „חוק ההמרה" ואילו המפד״ל ו„אגודת ישראל" יתבעו את תיקונו של „חוק השבות" שיאמר בו, כי „יהודי הוא מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר כהלכה".

ישנן הצעות הנדונות בעצם ימים אלה, בשקט ובהסתר, שמטרתן לעקוף את החקיקה. זאת, על־ידי בחינה מחודשת של ההצעה להקים בית דין מיוחד לגיור בארה״ב, שיהיה לו אמנם תוקף הלכתי אך יהיה בו מעמד לזרמים הרפורמי והקונסרבטיבי. הערכה היא, כי הצעה זו לא תזכה בברכת הרבנים הראשיים וגם בארה״ב היהדות האורתודוכסית, בחלקה, אולי הגדול, תתנגד לה במלוא התוקף.

גם אם החלטת בג״ץ תלך לקראת העמדות של המפלגות הדתיות, לא ישלימו עמה המפלגות ר״ץ, מפ״ם, „שינוי" והרוב במפלגת העבודה ולא ברור מה תהיה עמדת החלק הליברלי של הליכוד (שרה דורון, אברהם שריר, אוריאל לין וכו׳). אלא שכל הערכות הן, כי הבעייה תישאר בסופו של דבר במגרשן של המפלגות הדתיות ופה תעמוד במבחן התחייבותו המפורשת והכתובה של ראש הממשלה לתקן את חוק השבות.

ניתן כבר לקבוע, כי הן הליכוד והן המערך יכשילו כל חקיקה דתית להוציא אולי את „חוק ההסמכה", בהיותו פושר בתוכנו ועונה גם לצרכי הציבור החילוני. ככל הנראה תיקון „חוק השבות", או „חוק ההמרה" יהיה המבחן הראשון. אלא שבכל הקשור לחוק זה, „חוק השבות" תתגלה היהדות החרדית במלוא כיעורה. ראשי „דגל התורה" הבהירו, כי אין בכוונתם לתמוך בחוק זה. הנימוקים שלהם הם כמובן „ענייניים" ולעובדה שהאדמו״ר מלובוויטש עומד מאחורי התביעה לתקן את חוק השבות אין כל שייכות לפסילת החוק הזה...

ח״כ הרב משה־רפאל גפני הסביר השבוע, כי ניתנה פסיקה מפורשת על־ידי הגרש״י

שות המתנהל נגדו כאילו הביע בוועדה התנגדות נמרצת לכל חקיקה דתית בקאדנציה הנוכחית.

הלכה ומפרשיה

אומר השר אולמרט: הטיעונים שלי בוועדה היו ענייניים. כאשר עלה עניין „גיור כהלכה" העליתי תזה שהמלה „כהלכה" אינה פותרת את בעיית הגיורים הרפורמיים. טענתי, כי אם יגיע „גר" לפקיד הרישום וימציא תעודת גיור שעליה חתום רב רפורמי הקובע, כי „המתגייר גויר כהלכה" לא תהיה לפקיד הרישום שום אופציה זולת רישום כי „הגר" הוא יהודי. זאת מאחר והפקיד אינו פרשן ועליו לרשום את האינפורמציה הנמסרת לו, ואם לא ינהג כך בג״ץ יחייב אותו לעשות זאת. טענתי כי לפקיד אין שיקול דעת. בישיבה הזו הועלתה טענה כי על־פי ההסכם הקואליציוני, חוקים בענייני דת טעונים הסכמה של הליכוד והמערך ועל כך העיר השר דרעי כי יש לו השפעה על המגישים (כנראה את „חוק ההמרה") שיעבירו את החוק לבדיקת הליכוד והמערך...

ח״כ הרב יצחק לוי
יישמר ה„סטאטוס קוו"

היו התבטאויות נוספות שלך בישיבה זו שהשאירו רושם כי אתה מוביל את „ה־קרב" נגד חקיקה דתית?

השר אולמרט: הובאה הצעת חוק האומרת בערך כך, כי כל תיאטרון, הוצאות ספרים או מוסד חינוכי וכו׳ העושים מעשה שיש בו כדי לפגוע ברגשות הציבור או בעקרונות מדינת ישראל, לא יקבל מימון מהמדינה. התנגדתי לכך בתוקף משום שראיתי לנגד עיני איך שלמחרת קבלת החוק הזה, יקום מישהו ויטען כי ישיבות מסויימות אינן זכאיות לתקציב מהמדינה כי התלמידים אינם משרתים בצה״ל ((פגיעה ברגשות הציבור) אינן ציוניות וכו׳.

אינני מבין מדוע מדליפים מהוועדה במגמתיות ועוד בסילוף...

„סטאטוס קוו" בחקיקה

מזכ״ל המפד״ל, ח״כ הרב יצחק לוי אינו נבהל מהפרסומים לפיהם לא תאושר חקיקה דתית.

אומר המזכ״ל: „כאשר ניהלנו מו״מ עם הליכוד היה ברור, כי הממשלה שתקום תשמור על „הסטטוס קוו" ולא מעבר לזה. חוץ מ„מיהו יהודי", שחוק זה הוא החריג היחיד. אני משוכנע כי כל החוקים הקשורים ב„סטטוס קוו" יאושרו וכדוגמה אביא את „חוק ההסמכה". ואכן הכנסת לבקשת הממשלה אישרה את החלת חוק הרציפות לגבי „חוק ההסמכה". כחבר ועדת חוקה, חוק ומשפט אעשה כל מאמץ כדי שהחוק הזה יגיע לקריאה שנייה ושלישית.

ח״כ הרב לוי סבור, כי לקראת כל חקיקה דתית חדשה יש להכשיר את הלבבות בעם. „אני מסופק אם יהיה בכוחה של הרשות המבצעת לאכוף חוקים חדשים בענייני דת ומדינה".

אני משוכנע — מוסיף מזכ״ל המפד״ל — כי תיקון בחוק המאפשר לרושמי נישואין לעיין בתיקים של ילדים מאומצים, לא ייתקל בהתנגדות. שכן, אין הוא עומד בסתירה ל„סטטוס קוו".

הרב לוי מזכיר, כי במצע המפד״ל לבחירות לכנסת „היו הרבה הקדמות" לפני הפרק שדן בחקיקה דתית. „דיברנו על הסברה, קונצנזוס וכי דרושה אווירה נאותה שתאפשר את החקיקה".

לדעתו, ישיבתה של המפד״ל בממשלה נועדה להשפיע על ההחלטות הלאומיות שיפלו בקאדנציה הנוכחית וכמובן גם בתחומי הכלכלה והחברה. „ישיבתנו בממשלה נחוצה לציבור הדתי גם כדי שניטול חלק בניהולה של המדינה ובין היתר באמצעות משרד הדתות באותם תחומים שהוא מופקד עליהם".

הרב לוי מוסיף: אינני חושב שהמפד״ל צריכה לשבת בממשלה בכל תנאי אבל יש לזכור כי ממשלת אחדות לאומית היא „כנסת זוטא" ואין טעם לשבת מחוצה לה.

מזכ״ל המפד״ל קובע ברורות, כי החלטת ועדת השרים או ההתבטאויות בה נגד חקיקה דתית נוספת אין בה כדי להפתיע ואין זו סיבה המחייבת הרהור על פרישה מן הממשלה.

למרות עמדה זו של המפד״ל וגישתה הייחודית של „דגל התורה" נראה כי צפויות לראש הממשלה כמה הפתעות בקטע המתייחס להתחייבותו לתמוך בתיקון חוק השבות.

הוועדה לחגיגות
שע״י ארגון הגג של